

Association Justice & Environment, z.s.

**Praktický manuál pre
verejnost', ako sa zapojiť
do konaní v zmysle
zákona č. 359/2007 Z.z. o
prevencii a náprave
environmentálnych škôd**

*Spracovala VIA IURIS
2016*

(C) 2016 Association Justice & Environment, z.s.
Vydal: Association Justice & Environment, z.s.
Údolní 33
60200 Brno, Czech republic
E-mail: info@justiceandenvironment.org

Fotografie: str. 1: arbyreed www.flickr.com; str. 5: © 2009 Pixabay / Drina / CC; str. 6: Greenpeace Hungary.

J&E vděčí za finančnú pomoc pre vznik tejto príručky Európskej Komisii a International Visegrad Fund. Táto publikácia odráža názory autorov a nezaväzuje donora.

1. Úvod

Zhoršujúca sa kvalita vôd, pôdy a postupná strata biodiverzity sú problémy, ktoré trápia celé Európske spoločenstvo. Nezodpovedný prístup pri riešení a vyvodzovaní zodpovednosti za environmentálne škody spôsobené ľudskou činnosťou tento stav len zhoršuje.

Prevenicia a náprava environmentálnych škôd sú témy, o ktorých sa na celoeurópskej úrovni dlhodobo diskutuje, no i napriek prijatej európskej legislatíve v členských štátoch doposiaľ neexistuje želaná aplikačná prax. Zlyhávajú členské štáty pri ochrane životného prostredia je dôvodom pre mnohých zodpovedných ľudí, aby sa stali aktívnymi a zapájali sa do konaní, ktoré môžu mať dopad na ich životné prostredie. Cieľom tohto krátkeho manuálu je preto oboznámiť verejnosť a mimovládne organizácie s nástrojom ochrany životného prostredia, ktorý prináša Smernica o environmentálnej zodpovednosti pri prevencii a odstraňovaní environmentálnych škôd¹ a príslušná slovenská legislatíva. Keďže uvedená legislatíva sa vzťahuje na environmentálne škody významného rozsahu na chránených druhoch, chránených biotopoch, vode a pôde, je dôležité, aby verejnosť vedela, že aj ona má právo v týchto závažných prípadoch vyvíjať tlak na zodpovedných prijať primerané opatrenia a dosiahnuť tak efektívnejšiu ochranu týchto významných zložiek životného prostredia.

Treba podotknúť, že slovenský zákon, ktorý má smernicu vykonávať, je účinný už od roku 2007, no doposiaľ nebol vôbec aplikovaný. Slabé inštitucionálne zabezpečenie, nedostatočné prepojenie s inými zákonmi či neznalosť predpisu môžu byť dôvodmi vzniku takejto situácie. Keďže v tomto zákone vidíme potenciál, ako efektívnejšie predvídať a naprávať environmentálne škody určitého typu, pevne veríme, že oboznámenie sa verejnosti s ním a s právami z neho vyplývajúcimi napomôže jeho uplatňovaniu, a teda lepšej ochrane životného prostredia pri prevencii a

náprave environmentálnych škôd.

Na úvod vysvetlíme, s akým cieľom bola Smernica o environmentálnej zodpovednosti pri prevencii a odstraňovaní environmentálnych škôd (ďalej len „smernica“) prijatá a aké sú kľúčové princípy, z ktorých vychádza. Podstatná časť manuálu sa však bude opierať o ustanovenia slovenského zákona o prevencii a náprave environmentálnych škôd, ktorý spomínanú smernicu uviedol do nášho právneho poriadku. Manuál sa venuje možnostiam verejnosti v konaniach podľa tohto zákona, definovaniu typov škôd, na ktoré sa zákon vzťahuje, a tiež vymedzeniu, prevádzkovatelia akých činností môžu byť za tieto škody zodpovední.

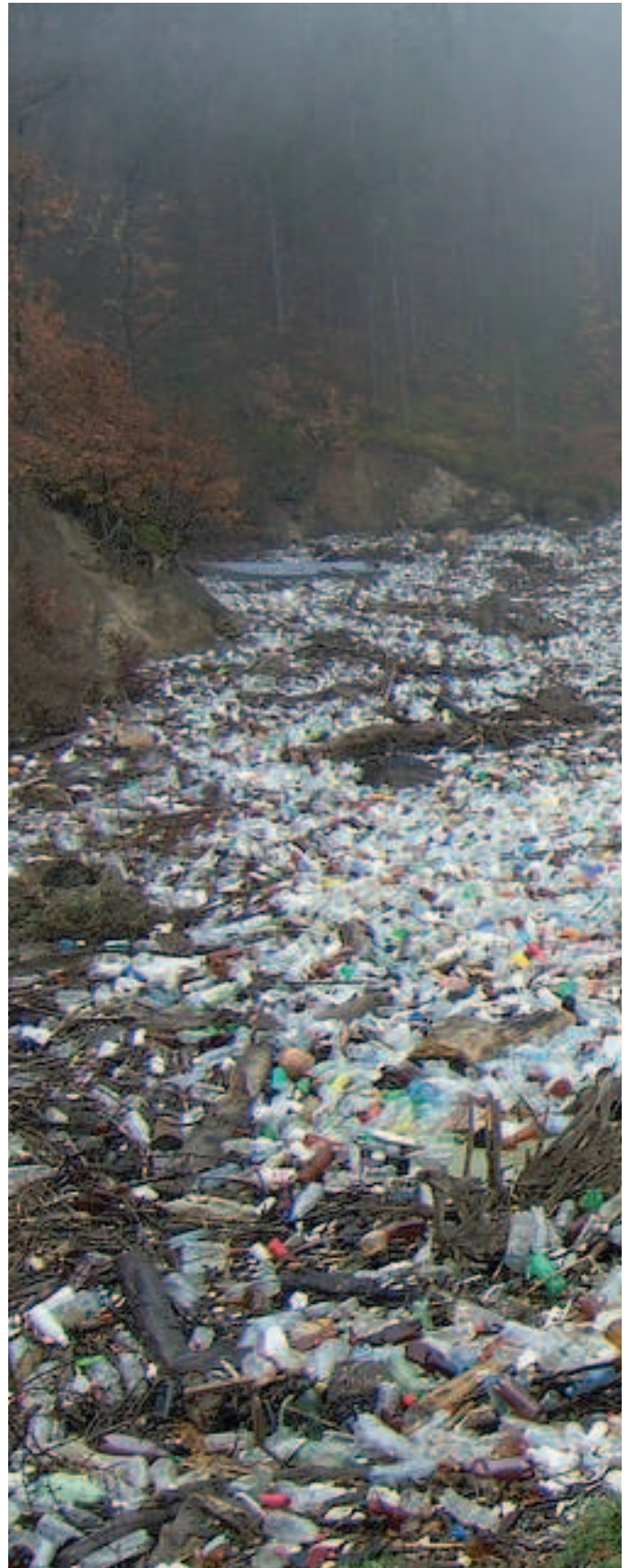
Smernica Európskeho parlamentu a rady 2004/35/ES z 21. apríla 2004 o environmentálnej zodpovednosti pri prevencii a odstraňovaní environmentálnych škôd, https://enviroportal.sk/uploads/2011/07/page/environmentalne-temy/vybr_4/smernica_2004-35_preklad_Vestnik_EU.pdf

2. Smernica o environmentálnej zodpovednosti pri prevencii a odstraňovaní environmentálnych škôd

Smernica stanovuje spoločný právny rámec pre krajiny Európskej únie pri prevencii a náprave environmentálnych škôd spôsobených na chránených druhoch a biotopoch, vode a pôde. Hlavným cieľom prijatia smernice bolo "prinútiť prevádzkovateľov, aby prijali opatrenia a vypracovali postupy, ktoré by minimalizovali riziká environmentálnej škody" na týchto zložkách prírody.² Popri tomto princípe prevencie uvádza smernica do praxe aj veľmi dôležitý princíp "znečisťovateľ platí", ktorý vyžaduje, aby prevádzkovateľ, ktorého činnosť spôsobila bezprostrednú hrozbu environmentálnej škody alebo environmentálnu škodu, za ňu finančne zodpovedal.³

Koncept zodpovednosti, ktorý zavádza smernica, nemá nič spoločné s klasickou zodpovednosťou v zmysle civilného práva. Súkromné osoby si preto nemôžu v zmysle tohto zákona nárokovať náhradu škody spôsobenej bezprostrednou hrozbou environmentálnej škody alebo environmentálnou škodou⁴.

Zodpovednosť za efektívne uplatňovanie smernice nesú príslušné orgány členský štátov. V prípade zlyhávania príslušných orgánov dáva smernica mimovládny organizáciám právo žiadať príslušné orgány o prijatie opatrení v prípade, ak došlo k environmentálnej škode alebo k jej bezprostrednej hrozbe a zapojiť sa tak aj do následného správneho konania.

²<http://ec.europa.eu/environment/legal/liability/pdf/Summary%20ELD.pdf>

³<http://ec.europa.eu/environment/legal/liability/pdf/Final%20report%20-%20ELD.pdf>, p.17

⁴<http://ec.europa.eu/environment/legal/liability/pdf/Summary%20ELD.pdf>

3. Slovenská zákonná úprava a jej základné pojmy

V Slovenskej republike bola smernica uvedená do právneho poriadku v roku 2007 prostredníctvom zákona č. 359/2007 Z.z. o prevencii a náprave environmentálnych škôd a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon“).

Zákon upravuje:

- Práva a povinnosti prevádzkovateľov pri prevencii a náprave environmentálnych škôd vrátane ich finančnej zodpovednosti,
- Povinnosti orgánov štátnej správy
- Zodpovednosť prevádzkovateľov za nedodržiavanie zákonných povinností
- Možnosti vybraných subjektov (napr. mimovládnych organizácií) zapojiť sa do konaní podľa tohto zákona

1. Bezprostredná environmentálna škoda

Bezprostredná hrozba environmentálnej škody je stav, keď existuje dostatočná pravdepodobnosť, že v blízkej budúcnosti môže dôjsť k environmentálnej škode (§ 2 ods.1 písm. b) zákona).

2. Environmentálna škoda

Škodu definuje zákon ako merateľnú nepriaznivú zmenu prírodného zdroja alebo merateľné zhoršenie funkcií prírodného zdroja, ku ktorým môže dôjsť priamo alebo nepriamo (§ 2 ods.1 písm. c) zákona).

Pod environmentálnu škodu nespadá škoda na zdraví ani na majetku.

Environmentálna škoda v zmysle tohto zákona je škoda vzniknutá na:

a) chránených druhoch a chránených biotopoch, ktorá má závažné nepriaznivé účinky na dosahovanie alebo udržiavanie priaznivého stavu ochrany chránených druhov a chránených biotopov s výnimkou už skôr identifikovaných nepriaznivých účinkov vzniknutých následkom konania prevádzkovateľa,

b) vode, ktorá má závažné nepriaznivé účinky na ekologický, chemický alebo kvantitatívny stav vôd alebo na ekologický potenciál vôd s výnimkou nepriaznivých účinkov, alebo

c) pôde, spočívajúca v znečistení pôdy predstavujúcom závažné riziko nepriaznivých účinkov

na zdravie v dôsledku priameho alebo nepriameho zavedenia látok, prípravkov, organizmov alebo mikroorganizmov na pôdu, do pôdy alebo pod jej povrch.

Chránenými druhmi a biotopmi v zmysle zákona sa rozumieju chránené druhy a biotopy európskeho významu⁵.

3. Zodpovední prevádzkovatelia

Zákon sa vzťahuje na právnické alebo fyzické osoby - podnikateľov, ktorí vykonávajú alebo riadia pracovnú činnosť, alebo na ktorých boli podľa osobitného predpisu prevedené rozhodujúce ekonomické právomoci nad technickým fungovaním takejto činnosti, vrátane držiteľov povolenia alebo oprávnenia na takúto činnosť, osoby zaregistrované na takúto činnosť alebo osoby vykonávajúce takúto činnosť na základe jej oznámenia,

Zákon rozlišuje dva druhy zodpovednosti za environmentálnu škodu, a to v závislosti od typu pracovnej činnosti prevádzkovateľa.

⁵Ide o druhy uvedené v prílohách II a IV smernice 92/43/EHS o biotopoch, typy biotopov z prílohy I tejto smernice a druhy vtákov z prílohy I smernice 2009/147/ES o vtákoch. V SR sú tieto druhy a biotopy uvedené v prílohách vyhlášky MŽP SR č. 24/2003 Z.z.

a) Objektívna zodpovednosť

Zákon sa vzťahuje na prevádzkovateľov takých činností, ktoré sú už samy o sebe rizikové. Ide napríklad o prevádzkovanie zariadení podliehajúcich integrovanému povoleniu (IPKZ), okrem zariadení alebo ich častí, ktoré sa používajú na výskum, vývoj a testovanie nových výrobkov a procesov, o nakladanie a prepravu odpadov, manipuláciu s GMO, prevádzku veľkých zdrojov znečisťovania ovzdušia atď. Tieto činnosti sú vymenované v § 1 ods.2 zákona. Ak bola environmentálna škoda a bezprostredná hrozba environmentálnej škody spôsobená týmito pracovnými činnosťami, prevádzkovateľ bude zodpovedný, a to bez ohľadu na to, či škodu zaviniť.

b) Subjektívna zodpovednosť

Ak bola environmentálna škoda alebo bezprostredná hrozba takejto škody na chránených druhoch a chránených biotopoch spôsobená inou pracovnou činnosťou, ako sú činnosti vymenované v § 1 ods. 2 zákona, tak prevádzkovateľ bude zodpovedný len v prípade jeho zavinenia.

c) Výnimky

Zákon definuje aj situácie, kedy prevádzkovatelia nebudú považovaní za zodpovedných za vzniknutú environmentálnu škodu alebo bezprostrednú hrozbu environmentálnej škody. Ide o prípady presne vymedzené zákonom napr. vojna, prírodné javy výnimočnej, neovplyvniteľnej a neodvrátiteľnej povahy ako aj iné definované v § 1 ods. 4 zákona.

4. Možnosti verejnosti v konaní o prevencii a náprave environmentálnych škôd

Zákon vymedzuje spôsoby, ako môže verejnosť zasiahnuť v prípade, keď hrozí, prípadne už došlo k environmentálnej škode na chránených druhoch, biotopoch, vode alebo pôde, spôsobených činnosťou spadajúcou pod tento zákon. Napr. ak pri havárii kamióna prevážajúceho vysoko toxický odpad došlo k úniku týchto látok, čím by sa kontaminovali podzemné vody, priľahlá rieka ako aj okolitá pôda. Rovnako by pod tento zákon spadal prípad, kedy by extenzívna poľnohospodárska činnosť využívajúca veľké množstvo hnojív, ktorá zvykne mať nepriaznivý vplyv na hladinu spodných vôd, ohrozovala okolité mokrade, kvalifikované ako chránené trávne biotopy⁶. V takomto prípade smernica a rovnako aj zákon priznávajú istým presne určeným osobám a subjektom právo žiadať príslušné orgány, aby prijali primerané opatrenie.

Oznámenie

Celému konaniu o uložení preventívnych alebo nápravných opatrení predchádza oznámenie o skutočnostiach nasvedčujúcich tomu, že došlo k environmentálnej škode. V zmysle zákona môžu oznámenie na príslušný orgán podať:

- vlastníka, správca alebo nájomca nehnuteľnosti, ktorá je alebo môže byť dotknutá environmentálnou škodou,
- právnická osoba alebo fyzická osoba, ktorej práva alebo právom chránené záujmy alebo povinnosti môžu byť environmentálnou škodou priamo dotknuté a
- mimovládna organizácia.

Po prijatí oznámenia príslušný orgán oznámenie preskúma, podľa potreby si vyžiada ďalšie údaje od oznamovateľa a stanoviská od dotknutých orgánov a požiada prevádzkovateľa o vyjadrenie k oznámeniu a k predloženým údajom a stanoviskám.

Ak sa pri preskúmaní oznámenia preukáže, že nedošlo k environmentálnej škode, príslušný orgán oznámenie odloží záznamom a

upovedomí o tom s uvedením dôvodov oznamovateľa.

⁶*DAPHNE, Hodnotenie environmentálnych škôd na biotopoch a druhoch európskeho významu (Natura 2000), Uživatelský manuál pre postup pri riešení environmentálnych škôd na chránených druhoch a chránených biotopoch európskeho významu v zmysle smernice 2004/35/ES a zákona NR SR č. 359/2007 Z.z., spracované pre Slovenskú agentúru životného prostredia, Banská Bystrica, 2016, str. 27*

5. Konanie o uložení preventívnych opatrení a konanie o uložení nápravných opatrení

Ak sa pri preskúmaní oznámenia preukáže, že je dôvodné, začne príslušný orgán konanie o uložení preventívnych opatrení alebo konanie o uložení nápravných opatrení, pričom o svojom postupe písomne s uvedením dôvodov upovedomí oznamovateľa.

Ak sa chce mimovládna organizácia⁷ stať účastníkom konania o uložení preventívnych alebo nápravných opatrení, musí okrem podania oznámenia písomne oznámiť svoj záujem zúčastniť sa na konaní, a to najneskôr do siedmich dní od doručenia upovedomenia príslušného orgánu, že oznámenie bolo dôvodné a že bude nutné prijať príslušné opatrenia.

Keďže sa na toto konanie vzťahuje aj všeobecný predpis o správnom konaní⁸, účastník má garantované významné a dôležité práva v zmysle tohto zákona:

- právo podávať námietky a pripomienky a vyjadriť sa ku zhromaždeným materiálom a dôkazom (podkladom rozhodnutia)
- právo zúčastniť sa ústneho pojednávania a miestnej ohliadky
- právo navrhnúť vykonanie dôkazov (napr. navrhnúť vypracovanie znaleckého posudku alebo uskutočnenie ohliadky miesta, na ktorom došlo k environmentálnej škode alebo k jej bezprostrednej hrozbe)
- právo nazerať do úradného spisu a dostať kópie zo spisu
- právo, aby správny orgán, ktorý rozhoduje, uviedol, ako sa vysporiadal s návrhmi a námietkami účastníkov konania a s ich vyjadreniami k podkladom rozhodnutia
- právo na doručenie rozhodnutia
- právo podať odvolanie proti rozhodnutiu
- právo podať žalobu na súd proti rozhodnutiu, ak bolo odvolanie zamietnuté (§ 177 ods.1 Správneho súdneho poriadku)

Ak po prijatí oznámenia konanie začne, avšak

správny orgán neuloží opatrenia (preventívne alebo nápravné), ktoré v zmysle tohto zákona mali byť uložené, účastník konania má právo sa voči takému rozhodnutiu odvolať a následne aj podať správnu žalobu, ak by v odvolaní neuspel.

Rovnako aj v prípade, ak konanie nie je začaté, lebo príslušný orgán oznámenie odložil záznamom, keďže ho považoval za nedôvodné, účastník môže namietat' toto opatrenie prostredníctvom správnej žaloby na súde v zmysle § 177 ods.1 Správneho súdneho poriadku.

⁷Občianske združenie alebo iná organizácia založená alebo zriadená podľa osobitných predpisov, ktorej cieľom podľa stanov, zriaďovacej listiny, zakladacej listiny, nadačnej listiny alebo ich zmien platných najmenej jeden rok je ochrana životného prostredia

⁸Zákon stanovuje isté výnimky, kedy sa správny poriadok neuplatňuje, tie sa však nevzťahujú na našu problematiku.

3. Ako podať oznámenie

Oznámenie sa podáva v písomnej forme a obsahuje najmä:

- meno prevádzkovateľa, ktorého činnosťou vznikla environmentálna škoda, ak je oznamovateľovi známy,
- miesto, na ktorom vznikla environmentálna škoda,
- opis zistených skutočností,
- dôkazy potvrdzujúce obsah oznámenia,
- meno, priezvisko a miesto trvalého pobytu oznamovateľa, ak je oznamovateľom fyzická osoba,
- názov a sídlo oznamovateľa a meno a priezvisko osôb, ktoré sú štatutárnym orgánom oznamovateľa, ak je oznamovateľom právnická osoba.

V oznámení odporúčame poskytnúť príslušnému orgánu čo najdetailnejší opis prípadu a ak sa dá, pripojiť aj fotodokumentáciu.

4. Kde podať oznámenie

Orgánmi príslušnými na prijatie oznámenia o tom, že došlo k bezprostrednej hrozbe environmentálnej škody alebo k environmentálnej škode sú okresné úrady, odbor ochrany životného prostredia. V praxi bola táto agenda pridelená jednej osobe s kumulovanou agendou na každom okresnom úrade.

Ak by bola bezprostredná hrozba environmentálnej škody alebo environmentálna škoda spôsobená výlučne pracovnou činnosťou, na ktorú sa vzťahuje zákon č. 39/2013 Z.z. o integrovanej prevencii a kontrole životného prostredia, oznámenie je nutné podať na Slovenskú inšpekciu životného prostredia.

6. Informačný systém prevencie a nápravy environmentálnych škôd

Na Slovensku bol v zmysle zákona o prevencii a náprave environmentálnych škôd zriadený aj Informačný systém prevencie a nápravy environmentálnych škôd⁹ (ďalej len „informačný systém“). V rámci EÚ ide skôr o výnimočnú prax. Tento portál spravuje Slovenská agentúra životného prostredia. Jeho cieľom je zhromažďovať a šíriť informácie o environmentálnych škodách, a to predovšetkým o mieste a dátume ich vzniku, o ich rozsahu, o zodpovednom prevádzkovateľovi, o prijatých opatreniach, finančných nákladoch a o prípadných súdnych konaniach s tým spojenými.

Z pohľadu verejnosti je tento informačný systém zaujímavý hlavne z toho dôvodu, že obsahuje formuláre, kde možné podať oznámenie alebo podnet ohľadne environmentálnej škody alebo jej bezprostrednej hrozby.

a) **Oznámenie prostredníctvom informačného systému**

Oznámenie o environmentálnej škode a bezprostrednej hrozbe takej škody je oznámením v zmysle zákona o prevencii a náprave environmentálnych škôd, ktoré môžu podať len vybrané subjekty, medzi ktoré patria aj mimovládne organizácie. Mimovládne organizácie tak môžu oznámenie podať nielen písomne na príslušnom úrade, ale aj prostredníctvom on-line formulára, ktorý sa nachádza na stránke Informačného systému. Podanie oznámenia si vyžaduje registráciu na stránke informačného systému.

b) **Podnet prostredníctvom informačného systému**

Portál umožňuje podať podnet ohľadom environmentálnej škody alebo jej bezprostrednej hrozby aj osobám, ktoré inak nie sú oprávnené podať oznámenie. Podanie podnetu nie je upravené v zákone. Prevádzkovateľ informačného systému zaviedol túto možnosť, aby aj širšia verejnosť

mohla informovať kompetentné orgány o takejto udalosti. Podmienkou pre podanie podnetu je, že musí ísť o veľmi závažné znečistenia a poškodenia životného prostredia týkajúce sa vôd, pôdy, druhov a biotopov NATURA 2000. Formulár slúži na nahlásenie takýchto prípadov spôsobených prevádzkovateľmi pri vykonávaní vybraných povolených činností vymenovaných v zákone, kedy sa uplatňuje objektívna zodpovednosť (nie je nutné preukázať, zavinenie prevádzkovateľa). Rovnako možno nahlásiť aj prípady poškodenia druhov a biotopov NATURA 2000 pri vykonávaní akejkoľvek inej činnosti, pričom v tomto prípade musí ísť o zavinené konanie prevádzkovateľa.

⁹<http://enviskody.enviroportal.sk/Uvod.aspx>

7. Príklady z praxe.

Hoci je zákon platný a účinný už takmer 10 rokov, vedomosti o ňom sú veľmi slabé. Len malá časť verejnosti o ňom vie a využíva možnosti, ktoré jej poskytuje. Doposiaľ boli podané dve oznámenia (prostredníctvom portálu) v zmysle zákona o prevencii a náprave environmentálnych škôd. Obe oznámenia boli podané prevádzkovateľmi činností v roku 2014 a týkali sa znečistenia vody a pôdy.

V prvom prípade došlo po dopravnej nehode kamióna v katastrálnom území obce Dolné Saliby (okres Galanta), k úniku 14 135 l nafty do pôdy a podzemných vôd. V zmysle zákona išlo o pracovnú činnosť podľa § 1 ods. 2 písm. h), t.j. prepravu nebezpečného tovaru. Únik nafty spôsobil bezprostrednú hrozbu environmentálnej škody. Prípado však riešila Slovenská inšpekcia životného prostredia v režime zákona o vodách, konkrétne ustanovenia § 41, ktorý stanovuje postup pri mimoriadnom zhoršení kvality vôd alebo pri mimoriadnom ohrození kvality vôd. Okresný úrad životného prostredia, ktorý bol v tomto prípade kompetentný vyhodnotiť oznámenie, neprijal nijaké opatrenia, nakoľko vyhodnotil, že všetky potrebné opatrenia už prijala Inšpekcia. Náklady na prijaté opatrenia uhradil prevádzkovateľ.

V druhom prípade išlo o poruchu pri údržbe čističky vôd v Zelenči (okres Trnava), pri ktorej uniklo nadmerné množstvo odpadových vôd do rieky Trnávka. V dôsledku tohto znečistenia vyhynuli všetky vodné živočíchy v rieke. Opäť aj tento prípad riešila Slovenská inšpekcia životného prostredia v režime zákona o vodách ako mimoriadne zhoršenie kvality vôd. Jediné opatrenia ktoré boli vykonané, bolo meranie kvality vôd 24 h po havárii. Miestni rybári sa obrátili na Inšpekciu a namietali, že toto nebolo dostatočné, keďže podľa nich mali byť vyčistené aj sedimenty v rieke. Žiadne následné opatrenia však neboli prijaté.

Napriek tomu, že oba predošlé prípady boli

riešené v zmysle zákona o vodách, podľa charakteru činností a znečistenia, ktoré spôsobili/mohli spôsobiť, mali spadať pod režim zákona o prevencii a nápravy environmentálnych škôd.

Vyššie uvedené príklady ukazujú, že tá istá situácia sa môže riešiť v režime viacerých zákonov, avšak s rôznymi dôsledkami. Z pohľadu verejnosti je, samozrejme, výhodné, aby sa takéto typ environmentálnych havárií riešil v režime zákona o prevencii a nápravy environmentálnych škôd. Pri vyššie uvedenom prípade znečistenia rieky Trnávka totiž mohli mať miestni rybári ako oznamovatelia postavenie účastníka konania o uložení nápravných opatrení. Znamenalo by to, že majú väčšie možnosti ovplyvniť charakter prijímaných nápravných opatrení a nedostali by sa do pozície, že Inšpekcia v konečnom dôsledku na ich požiadavky nereagovala.

Ďalším prínosom zákona o prevencii a nápravy environmentálnych škôd z pohľadu štátu je rozhodne aj detailne prepracovaná časť o spôsobe nápravy environmentálnej škody. Diferencuje primárnu, doplnkovú a kompenzačnú nápravu. Zákon o prevencii a nápravy environmentálnych škôd umožňuje príslušnému orgánu uložiť sankcie, ak zodpovedný prevádzkovateľ nepostupuje v zmysle zákona a nezrealizuje potrebné opatrenia na odstránenie environmentálnej škody.

Ďalšou pridanou hodnotou tohto zákona je povinnosť prevádzkovateľa zabezpečiť finančné krytie svojej zodpovednosti za environmentálnu škodu vrátane predpokladaných nákladov na nápravnú činnosť a nápravné opatrenia na odstránenie environmentálnej škody, ktorá môže byť spôsobená jeho pracovnou činnosťou. Takéto finančné krytie musí prevádzkovateľ zabezpečiť nepretržite po celý čas prevádzkovania pracovnej činnosti. Ide o uplatnenie princípu „znečisťovateľ platí“.

8. Užitočné odkazy

Smernica o environmentálnej zodpovednosti pri prevencii a odstraňovaní environmentálnych škôd:
http://ec.europa.eu/environment/legal/liability/pdf/eld_ms_reports/SK.pdf

Zákon č. 359/2007 Z.z. o prevencii a náprave environmentálnych škôd a o zmene a doplnení niektorých zákonov:
<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2007/359/20131001>

Informačný systém prevencie a nápravy environmentálnych škôd:
<http://enviskody.enviroportal.sk/Oznamenie.aspx>

Užitočné informácie k téme environmentálnych škôd na enviroportály:
<https://enviroportal.sk/environmentalne-skody>

Metodická príručka SAŽP k zákonu pre prevádzkovateľov a štátnu správu:
<https://enviroportal.sk/uploads/files/Dokumenty/Zakon-3592007-Metodicka-prirucka-EnviroSkody.pdf>

Stránka VIA IURIS
<http://www.viaiuris.sk/>

Stránka siete Justice and Environment
<http://www.justiceandenvironment.org/home/>